

Sveriges universitets-
och högskoleförbund
2026-04-15

Minnesanteckningar möte med SUHF:s expertgrupp för studieadministrativa frågor

Onsdagen 15 april 2026, kl. 09:30 – 15.00

Närvarande:

Åsa Borin, universitetsdirektör, Stockholms universitet, ordförande.
Marina Geijer, studieadministrativ direktör, Linköpings universitet, verkställande ledamot
Brita Lundh, studieadministrativ chef, Högskolan i Halmstad, verkställande ledamot
Jerker Dahne, avdelningschef, Universitets- och högskolerådet, adjungerad
Cilla Häggkvist, bitr. chef Studentavdelningen, Uppsala universitet
Magnus Mörck, Ladokkonsortiet adjungerad
Helena Pallin, avdelningschef Studentavdelningen, Stockholms universitet (ordförande i Antagningsrådet) (digitalt pkt 3)
Carolina Rytterkull, sektionschef, Lunds universitet (ordförande i Nationella bedömaregruppen för antagningsfrågor)
Hanna Sannéus, tjänstedesigner UHR (pkt 6)
Fabian Segelström, tjänstedesigner UHR (pkt 6)
Malin Sigvardson, enhetschef Utbildningsadministration, KTH (vice ordförande i Antagningsrådet)
Kassie Sundin, avdelningschef Utbildnings- och studentstöd, Högskolan i Skövde
Alfred Sörnäs, studentrepresentant, utsedd av Sveriges förenade studentkårer
Susanna Öhman, rektor Högskolan i Halmstad (digitalt)

Frånvarande:

Linda Gerén, senior rådgivare, SUHF:s kansli

Expertgruppens dagordningar och minnesanteckningar är publicerade på SUHF:s webbsida.
<https://suhf.se/arbetsgrupper/expertgrupp-for-studieadministrativa-fragor/>

1) Inledning

- a) Ordförande Åsa Borin hälsade välkommen.
- b) Dagordningen godkändes.
- c) Cilla Häggkvist valdes till mötets justeringsperson.
- d) Minnesanteckningar från föregående möte är justerade och lades till handlingarna.

2) Korta meddelanden

- a) Svar på frågor kring examen har uppdaterats utifrån ÖNH:s avgörande 243-173-25 och publicerats på nytt SUHF:s hemsida. *Bilaga*
- b) *Vägledning för sökande till nationella professionsprogrammet. Bilaga.*
Förväntan från Skolverket. <https://www.skolverket.se/kompetensutveckling/kurser-och-utbildningar/professionsprogrammet/kompetensutveckling-inom-professionsprogrammet/kompetensutveckling-for-dig-som-ar-larare-eller-forskollarare/faq-larare-och-forskollarare/kan-skolverket-ge-studievagledning-for-meritering---professionsprogrammet>. SUHF har inrättat Nationell Arena för Samverkan

för Professionsprogrammet (NASP) med uppdrag att företräda högskolesektorns lärosäten. NASP ansvarsområde omfattar samverkan mellan lärosätena och samordning i frågor som rör lärare (i alla skolformer inklusive förskolan) och rektorers kompetensutveckling inom professionsprogrammet. SUHF har tagit fram en rekommendation: *Om lärosätenas utbud av kurser för meritering inom professionsprogrammet, REK 2026:2*, som hjälper lärosätena i planeringen av kurser. Skolverket har deltagit i det arbetet. *Bilaga*.

- c) Proposition 2025/26:197 *Ett likvärdigt betygssystem*.
<https://www.regeringen.se/contentassets/a37af6932a5f4cf794499eb68a798d63/ett-likvardigt-betygssystem-prop.-202526197.pdf>
- d) Kompletterande utbildningar leder till snabb etablering på arbetsmarknaden.
<https://www.uka.se/om-oss/nyheter/nyhetsartiklar/2026-02-25-kompletterande-utbildningar-leder-till-snabb-etablering-pa-arbetsmarknaden>
- e) Lärosäten har stärkt sitt arbete med jämställdhet. <https://www.uka.se/om-oss/nyheter/nyhetsartiklar/2026-01-26-larosaten-har-starkt-sitt-arbete-med-jamstalldhet>
- f) Lansering av den nationella plattformen för öppna lärresurser.
<https://suhf.se/aktiviteter/lansering-av-den-nationella-plattformen-for-oppna-larresurser/>

3) Förslag till ny migrationslagstiftning

Helena Pallin och Carolina Rytterkull gav en lägesbild av hur den nya föreslagna migrationslagstiftningen påverkar, samt av hur arbetet med internationell antagning kan stärkas. Helena och Carolina har löpande möten med Migrationsverket (MiV) där verket särskilt har uppmärksammat förekomsten av förfalskade handlingar i ärenden där personer har antagits till studier, Bangladesh och Nigeria sticker ut. Expertgruppen bedömer att det är viktigt att lärosätena agerar proaktivt i frågan diskuterade möjliga åtgärder;

1. *Se över nivån på anmälningsavgiften*. En höjning är önskvärd då det inte har gjorts sedan den infördes. Detta skulle kunna bidra med finansiering av nödvändig systemutveckling. Åtgärden kräver en förordningsändring av förordning (2010:543) *om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor*, 2§, anmälningsavgift. För vidare beredning bedömdes en gemensam arbetsgrupp med representanter från UHR och expertgruppen vara lämplig. Expertgruppens presidium tar frågan vidare.
2. *Hantering av styrkande av engelskkunskaper från Nigeria*. Frågan hanteras vidare inom Nationella bedömargruppen för antagning (NBA).
3. *Meritverifiering för sökande från Pakistan*. UHR verifierar samtliga meriter från Pakistan.
4. *Införa stöd för automatiserad granskning (AI) i dokumenthanteringen*. Gruppen bedömde att ett sådant stöd kan ha nytta även bredare i antagningsprocessen, men att denna utveckling i NyA ligger längre fram i tiden.
5. *Samarbete med utbildningsagenter*. Gruppen diskuterade behov av försiktighet i eventuella agentsamarbeten, att problemet inte är lärosätenas egna agenter utan de som inte har någon koppling till lärosätet. En möjlig första åtgärd skulle kunna vara en kartläggning av nuläget och en struktur för erfarenhetsutbyte.
6. *Svenska institutets stipendieprogram*. Gruppen bedömde att en dialog med svenska institutet kan vara relevant i ett senare skede, bland annat kopplat till processer och kommunikationsfrågor om Sverige som studieland.
7. *Utreda nya metoder och verktyg för urval och antagning*. Gruppen konstaterade att eventuella förändringar behöver bygga på tydlig problemformulering och underlag, inklusive förbättrad återkoppling från MiV. Frågan bedömdes hänga samman med fortsatt utveckling av NyA.

8. *Informationsdelning.* Vidare noterades behov av att, i dialog med MiV, se över myndighetens möjligheter till informationsdelning för att stärka återkoppling och lärande om förfalskade handlingar.

4) **Rekommendation om hantering av avgiftsskyldiga studenter**

Brita Lundh föredrog arbetet med uppdateringen av rekommendationen. Revideringen är efterfrågad i sektorn och det har varit ett stort engagemang i att svara på remissen. Expertgruppen diskuterade utkastet och gav Brita i uppdrag att göra ändringar i enlighet med diskussionen, samt ta fram ett missiv som mer ingående beskriver expertgruppens resonemang. Expertgruppen inväntar inte den nya migrationslagstiftningen då den inte bedöms ha bäring på denna rekommendation. Den reviderade rekommendationen skickas till SUHF:s presidium för beslut. Expertgruppen konstaterar vidare att gruppen ska skriva fram en begäran om ändring gällande avstängning, i förordning (2010:543) *om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor*, studieavgift 10–11§. Detta skapar ett merarbete och lagstiftarens önskemål kan bemötas inom ordinarie studieadministrativa rutiner.

5) **Arkivgruppens skrivelse till Ladok**

Magnus Mörck redogjorde för Ladokkonsortiets syn på expertgruppen för arkiv och informationshanterings skrivelse om underlag för betygssättning och bevarande. Ladokkonsortiet framhöll att frågan i första hand är ett verksamhetsansvar där lärosätena beslutar hur betygsunderlag hanteras och bevaras, även när underlag finns i lärplattformar. Ladoks svar samt expertgruppens kommentarer skickas till expertgruppen för arkiv och informationshantering.

6) **UHR och framtidens målgruppsanpassade digitala kanaler, 13.00**

Jerker Dahne, Fabian Segelström och Hanna Sannéus, tjänstedesigners vid UHR, redogjorde för resultat av deras arbete med framtidens målgruppsanpassade digitala kanaler. Arbetet är ett av UHR:s sju fokusområden och syftar till att ta fram nya digitala koncept samt en sammanhållen digital helhetsbild, detta mot bakgrund av att information i dag är utspridd över flera webbplatser med olika historik. Intervjuer har genomförts med studenter, vägledare samt personer som ansöker om bedömning av utländska meriter. Resultaten pekar bland annat på användare förväntar sig kunna se ett komplett utbildningsutbud, behov av tydligare vägledning genom processen och bättre stöd för de som söker för första gången.

Expertgruppen betonade vikten av att även tänka in andra avnämare, som näringsliv och politiker, samt att prioriterade behov bör hanteras inom en samordnad digital struktur för att undvika parallella webbplatser (exempelvis kopplat till livslångt lärande och Campus totalförsvaret). Gruppen framhöll även betydelsen av löpande information från UHR om det pågående arbetet, detta för att motverka dubbelarbete och onödigt resursuttag.

7) **Framtidens NUAK och behov av kompetensförsörjning i framtiden**

Jerker Dahne och Magnus Mörck redogjorde för arbetet med NUAK och konstaterade att konferensen inte bedöms kunna fortsätta i sin nuvarande form. Digitala storkonferenser är resurskrävande och ger begränsade möjligheter till nätverkande, medan fysiska konferenser innebär betydande kostnader i resande och riskerar att exkludera delar av sektorn som har besparingskrav. Expertgruppen ansåg att fortsatt kompetensförsörjning och erfarenhetsutbyte behöver säkras genom alternativa former, där det gemensamma genomförandet mellan UHR och Ladok fortsatt är värdefullt. Expertgruppen tillstyrker att

NUAK upphör i sin nuvarande form. Vidare diskussioner sker på objektägar dagarna under våren.

8) SUHF:s rekommendationer om generella examina från 2010

UHR uppdaterar sina föreskrifter och allmänna råd om översättning till engelska av svenska examina vilket gör att SUHF:s rekommendationer också behöver ses över. Expertgruppen diskuterade frågan och beslutade att se över vilka rekommendationer inom gruppens ansvarsområde som behöver uppdateras. En plan för fortsatt hantering tas fram av presidiet för expertgruppen, inklusive förslag till arbetsformer och eventuella arbetsgrupper.

9) Aktuellt från UniDig

Åsa Borin informerade om UniDig:s stämma, där verksamhetsinriktning och att konsortieavgift för 2027 fastställdes. Aktuella frågor omfattar bland annat sektorsgemensamma aktiviteter inom examinationsadministration, Microsoft CASA-avtal, avtal för eduPrint, licenshantering samt kommande avtal kopplade till OpenAI. UniDig genomför nu löpande lärosätesbesök för att samla in underlag till fortsatt prioritering. Mer information finns på den nyskapade webbplatsen <https://unidig.se>.

10) Aktuellt från Ladokkonsortiet

Magnus Mörck informerade om förändringar i styrelse och konsortieledning samt om planerade organisatoriska förstärkningar, bland annat rekrytering av en införandestrateg och etablering av ytterligare ett utvecklingsteam. Aktuella utvecklings- och samverkansfrågor omfattar bland annat e-arkiv, systemstöd för studentbostadsföretagen samt förbättrat systemstöd för hantering av överklaganden.

11) Aktuellt från UHR

Jerker Dahne rapporterar om pågående arbete. Samverkansmodellen för antagningstjänstens tre nivåer är uppstartade och arbete pågår. Genomförd och planerad utveckling i antagningssystemet NyA är bland annat effektiviseringar i Emilschemat samt förenklade rutiner för dokumenthantering/skanning av dokument. Gymnasiereformen Gy25 fortsätter att implementeras och UHR gör uppgraderingar av den tekniska plattformen löpande. Planerad utveckling i höst är bland annat införande av samordningsnummer (tillsammans med Ladok), övergång till webb för avgifter, arbetsprover inom antagningsprocessen, integrationen mot MIV och förstudie inklusive teknisk och funktionell genomlysning av NyA. Lärosätesbesök pågår och kommer att fortgå under året.

Expertgruppen framhåller att det är mycket positivt att en tydlig och kommunicerad plan finns för de kommande insatserna. Att det är viktigt att informationskanaler fortsätter att utvecklas.

12) Aktuellt från SFS

Alfred Sörnäs informerade om att SFS sätter fokus på studenternas ekonomi där bostadskostnader och VFU-kostnader skapar utmaningar och ojämlika förutsättningar. De förbereder sig inför riksdagsvalet genom att göra en kontroll av vallöften mot vad som genomförts. De har även bjudit in partiledarna till [Högskolepodden](#). Förberedelser inför SFS fullmäktige pågår.

13) Angtagningsrådet

Malin Sigvardsson rapporterade att samverkansmodellen ger resultat, även om det ännu är i

struktur och planering som det syns i dagsläget. Har fått en ledamot från Stockholms Konstnärliga högskola vilket är en bra kompetens när UHR ska arbeta med arbetsprover i antagningsprocessen. Rådet har berett inkomna utvecklingsbehov för att kunna lämna ett förslag till styrgruppen inför beslut om prioriteringar 2027.

14) **Rapporter från andra grupper**

Möjlighet att lyfta relevanta och aktuella frågor från andra grupper som ledamöterna ingår i. I minnesanteckningen bifogar vi i förekommande fall länkar till gruppernas anteckningar.

- a) Förbunds församlingen och förvaltningschefernas nätverk. Vid förbunds församlingen presenterades ett förslag till nationella rekommendationer för lärosätenas användning av AI, som tagits fram Arbetsgruppen för AI. Förslaget är ute på remiss hos lärosätena med sista svarsdatum den 20 maj. SUHF har dragit i gång ett arbete för att främja samarbete inom lärarutbildningsområdet, mer info finns på: <https://suhf.se/arbetsgrupper/suhfs-arbete-for-att-framja-samarbete-inom-lararutbildningsområdet>.
- b) Samverkansgruppen SUHF – UHR. Gruppen är vilande.
- c) Nationella bedömningsgruppen för antagning (NBA). Har diskuterat lärarutbildningsreformen, svar går ut via antagningshandboken. Noterar att det dyker upp fler kurser i svenska på förutbildningsnivå.
- d) Expertgruppen för internationaliseringsfrågor. Ingen på plats som kan rapportera.
- e) UKÅ:s referensgrupp för den officiella statistiken. Inget möte sedan sist.
- f) Studieadministrativa chefsnätverken. Har haft gemensamma dag på Stockholms universitet, bl. a med besök från UniDig, Sunet och studenthälsa.se.

15) **Övriga frågor**

Vetenskapsrådet har publicerat *En ansvarsfull internationalisering* – vägledande nationella riktlinjer 2026 <https://www.vr.se/analys/rapporter/vara-rapporter/2026-03-18-en-ansvarsfull-internationalisering---vagledande-nationella-riktlinjer-2026.html/>. Vägledningen tas upp på expertgruppens kommande möte.

Överklagandefunktionen i NyA

Det går inte att skicka in överklagan om den sökande har använt radbrytningar i fritextfältet. Åtgärdat av UHR 16 april.

16) **Kommande möten**

- tisdagen 2 juni, kl. 9:30-15:00, på SUHF:s kansli
- tisdag 15 september, kl. 9:30-15:00, på SUHF:s kansli
- tisdag 27 oktober, kl. 9:30-15:00, på SUHF:s kansli
- onsdag 16 december, kl. 9:30-15:00, på SUHF:s kansli

17) **Avslutning**

Ordförande tackar för deltagandet och avslutar mötet.

Frågor kring examen ställda till SUHF¹

SUHF har mottagit en gemensam skrivelse från examenshandläggare vid Mälardalens universitet och Mittuniversitetet. Frågorna rör tolkning av Högskoleförordningen men även avgöranden i Överklagandenämnden för högskolan (ÖNH) och hur dessa ska påverka framtida handläggning av ansökningar av examen.

Ställda frågor²

- Vad är en kursfordran?
- Överlåtelse av examensrätten?
- Ska en kurs som ingått i en kandidatexamen kunna ingå i en magister/masterexamen?
- Vilka examenskrav kan ett lärosäte ställa?
- Utfärda samma examen flera gånger?

Generella utgångspunkter

Högre utbildning bedöms utifrån (minst) två olika parametrar: omfattning (workload) eller lärandemål (learning outcomes). Vid vissa situationer kan en parameter vara överordnad den andra, vid andra situationer kan det omvända förhållandet råda. Examination och utfärdande av examen torde vara situationer då olika parametrar är den överordnade.

Vid examination är det avgörande att studenten visar att lärandemålen har uppnåtts. Lärandemål är som bekant formulerade dels av lärosätena i kursplaner, dels av regeringen i examensbeskrivningarna i högskoleförordningens bilaga 2. När en kurs ska examineras kontrollerar läraren/examinatorn att studenten efter avslutad kurs kan visa kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som minst motsvarar kursens lärandemål. Detta - kursen - är den grundläggande byggstenen i all högre utbildning i Sverige. Det är studentens måluppfyllnad som examineras av lärare i varje kurs. Hur studenten har tillägnat sig kunskaperna kan ha viss betydelse, men det som är centralt är att målen har nåtts. Varje kurs examineras för sig.

När en examen ska utfärdas är det en kontroll att studenten är godkänd i de kurser som krävs för att erhålla ansökt examen. Lärosätena har på olika sätt, i utbildningsplaner och lokala examensbeskrivningar, reglerat detta. Examensutfärdande är alltså inte fråga om ytterligare en akademisk examination, utan ett förvaltningsrättsligt beslut som bygger på kontroll av kursfordringar. Detta innebär att handläggarens bedömning av en ansökan om examen utgår från tidigare gjorda akademiska beslut som fattats i examinationer av kurserna, samt från principer som ställts upp i och med det nationella och lokala ramverk som kvalitetssäkrar högre utbildningar och examina i Sverige. Varje ansökan om examen bedöms för sig. En viktig anledning till detta är att ÖNH i sina avgöranden också pekar på att varje ärende ska bedömas för sig (utifrån förvaltningsrättsliga principer). Varje examensärende ska bedömas i sak, individuellt och för sig.

Vad är en kursfordran?

Utifrån resonemanget ovan kan bedömningen om en kurs är tydlig definierbar eller ej avgöras genom en akademisk bedömning. Hur kurser/moduler/poäng dokumenteras i Ladok kan inte vara det avgörande i bedömningen. Av Överklagandenämnden för Högskolans (ÖNHs) avgöranden framgår att delkurser kan tas med i examen då dessa är tydligt definierbara, vilket också benämns som att de har separata examinationer. Om det inte går att utläsa i Ladok om de avklarade delarna kan anses som

¹ Uppdaterad efter ÖNHs avgörande 243-173-25

² Frågorna här skrivna med vissa omformuleringar

tydligt definierbara är detta en fråga där lärosätet får besluta om det är möjligt att ha en lokal handläggningsregel eller om det ska vara en fråga för examinator på aktuella kurser.

Överlåtelse av examensrätt samt lokala examenskrav

Enligt 6 kap. 11§ högskoleförordningen gäller följande: *Om ett examensbevis ska avse utbildning vid mer än en högskola, ska beviset utfärdas av den högskola där studenten har slutfört sin utbildning. Detta gäller dock inte om de berörda högskolorna i det enskilda fallet har kommit överens om något annat eller om högskolorna tillsammans ska utfärda en gemensam examen enligt 1 kap. 17 § högskolelagen (1992:1434). Förordning (2009:1068).*

I ett avgörande från 2004 skriver ÖNH: *ska(....)examensbeviset utfärdas av den högskola där studenten senast har godkänts i prov eller har slutfört sin utbildning om inte de berörda högskolorna i det enskilda fallet har kommit överens om annat.*

Att ställa krav på att en viss mängd av kurserna som ska ingå i en examen ska vara lästa vid det egna lärosätet för att utfärda examen är enligt ÖNH i samma avgörande inget som högskolorna har rätt att reglera.³

Syftet med regeln får antas vara att klargöra att då kurser från flera lärosäten ska ingå i en examen är det där studenten slutfört sin utbildning som handläggningen ska ske. Av ovan förda resonemang framgår att det alltså inte går att ställa krav på att en viss andel av poängen måste vara genomförda vid lärosätet för att examen ska utfärdas. Kvalitetssäkringen av de i examina ingående kurserna sker vid examinationstillfället och sedan vid det tillgodoräknande som krävs för att kurser lästa vid annat lärosäte ska kunna tas med i examen. I normalfallet torde detta inte vara något problem. Problem, framför allt för studenter, uppstår när lärosäten inte är överens om vad *slutfört sin utbildning*, eller *godkänts i sista prov*, innebär. Där en ansökan om examen inkommer ska den prövas. Anser lärosätet att studenten inte slutfört utbildningen vid det egna lärosätet kan ansökan avslås med den motiveringen, eller en överenskommelse i det aktuella fallet görs med det lärosäte där utbildningen avslutats. En ansökan måste alltid prövas. Det måste anses vara av största vikt att lärosäten kommer överens om var examen ska utfärdas så det inte uppstår en situation att en sökande inte får sin ansökan om examen prövad vid något lärosäte.

Vad det innebär att slutföra sin utbildning, och om detta påverkas av om den sista kursen inte är helt avslutad blir även det en fråga om det finns tydligt definierbar del som kan tas med.

Kan samma examen utfärdas igen?

Att en examen på en viss nivå utfärdats av ett lärosäte innebär inget hinder att en examen på samma nivå, med till stor del samma ingående kurser utfärdas av ett annat lärosäte. Grund för att avslå en ansökan om examen på denna grund finns enligt ÖNHs avgöranden inte. Om en examen däremot redan utfärdats inom lärosätet kan detta utgöra grund för avslag.

”Något hinder för en student att ansöka om en examen som studenten redan har vid ett annat lärosäte finns inte i högskoleförordningen. Däremot anses lärosätena kunna begränsa möjligheten att få flera examina, vid det egna lärosätet, med samma kurser, så som Mälardalens högskola har gjort.... Däremot kan inte en sådan lokal föreskrift läggas till grund för ett beslut att avslå en examensansökan på den grunden att den sökta examen redan har utfärdats av ett annat lärosäte.”⁴

³ Reg.nr 43-307-04

⁴ reg.nr 243-03150-21

Av ÖNHs avgörande 43-307-03⁵ framgår att det är möjligt att ställa krav på hur många nya poäng som måste finnas för att utfärda en examen på samma nivå inom samma lärosäte.

"...att universitetets lokala regler inte tillåter att två examina utfärdas på samma nivå. I de lokala föreskrifterna anges att två generella examina med samma benämning skall kunna utfärdas till en och samma student under förutsättning att ingen överlappning föreligger. ... Examensordningen krav på "fullgjorda kursfordringar om sammanlagt minst 120 poäng" för en kandidatexamen kan i och för sig tolkas på olika sätt. ... Även Växjö universitets tillämning, som i förevarande fall innebär ett krav på 120 poäng utan överlappning för varje generell examen på samma nivå, får anses falla inom det möjliga tolkningsutrymmet."

Ska en kurs som ingått i en examen kunna ingå i en annan examen?

Efter reformen med examen indelade utifrån Bolognaprocessens principer finns i Sverige följande svenska akademiska examina:⁶

- Generella examina är högskole- och kandidatexamen på grundnivå, magister- och masterexamen på avancerad nivå och licentiat- och doktorexamen på forskarnivå.
- Konstnärliga examina finns på samtliga nivåer.
- Yrkesexamen finns på grundnivå och avancerad nivå.

Utifrån Bolognaprocessens principer om utbildningsnivåer som bygger på varandra, grundnivå 3 år och avancerad nivå 2 år, kan det synas viktigt att inget från grundexamen får räknas med i en examen på avancerad nivå. De nu gällande examina utgår visserligen från nivåer som bygger på varandra, men de inbegriper inte tidigare nivåer, utan varje examen prövas för sig mot de krav som ställs i bilaga två till högskoleförordningen (examensordning) samt eventuella lokala examenskrav.

Det finns även andra synsätt inom Bolognaprocessen, där diskussionen utifrån akademiska principer och kvalitetskrav framhåller att en möjlighet bör finnas att få räkna med utbildning från avancerad nivå i examen på forskarnivå - för att därmed förkorta vägen till en doktorexamen.

Examensstrukturen och Bolognaprocessens implementering i Sverige är en förvaltningsrättslig konstruktion: d.v.s. lag och förordning. Detta torde också innebära att ÖNH, som är högre instans, har ett tolkningsföreträde framför lärosätena.

ÖNHs avgöranden visar på en rättspraxis som innebär att när en examen på avancerad nivå utfärdas ska det ske utan att blanda in frågor om vad som eventuellt redan finns med i tidigare behörighetsgivande examen. Detta kan tolkas som att frågan om behörighet till utbildningen inte ska sammanblandas med frågan om examen.

ÖNH har kommit med i vart fall fyra avgöranden i dessa frågor:

1. Fråga om universitetet fick ställa upp en regel som innebär att en student inte fick ta med eller tillgodoräkna kurser som ingick i den behörighetsgivande examen, i en magisterexamen.⁷

"Överklagandenämnden konstaterar inledningsvis att det i högskoleförordningen inte ställs upp något hinder för att en kurs, eller en del av en kurs, som ingått i en examen på grundnivå även kan ingå i en examen på avancerad nivå."

⁵ Ej publicerat på Ukä's hemsida

⁶ Ukä's hemsida

⁷ Reg. Nr 243-173-25

För att en högskola ska få meddela föreskrifter inom ett visst område krävs det att högskolan har fått en sådan rätt, s.k. bemyndigande, från regeringen. Med stöd av examensordningen, bilaga 2 till högskoleförordningen har ett lärosäte bemyndigande att besluta om vissa föreskrifter som rör examina. Lärosätet får t.ex. besluta om vilka för- och efterled till examina som får användas. Ett lärosäte får också med stöd av vad som anges i examensbeskrivningarna besluta om t.ex. inriktningen på en generell examen och för bl.a. magisterexamen med en viss inriktning också bestämma om de preciserade krav som ska gälla inom ramen för kraven i examensbeskrivningen.

Vad gäller lärosätets rätt att för en examen med en viss inriktning kan lärosätet ställa upp preciserade krav inom ramen för examensordningen, angav regeringen i propositionen som låg till grund för examensordningen bl.a. att sådana preciserade krav kan t.ex. uttrycka vad som krävs för att erhålla en kandidatexamen i ett visst ämne eller med en viss inriktning (se prop. 2004/05:162 s. 104). Enligt Överklagandenämndens mening kan sådana krav avse att en student har läst vissa kurser inom ett visst huvudområde eller kurser med en viss inriktning. Nämnden kan konstatera att det i detta fall inte är fråga om krav eller kursfordringar för en viss inriktning på en examen, utan i stället en generell regel som begränsar vilka kurser en student kan ta med i en viss examen.

Överklagandenämnden anser mot denna bakgrund att de bemyndiganden som ges i högskoleförordningen inte ger Linnéuniversitetet rätt att införa en regel som begränsar vilka kurser en student kan ta med i sin ansökan om examen. Universitetet har därför inte haft rättsligt stöd för föreskriften och den ska därför inte tillämpas med hänvisning till 12 kap. 10 § regeringsformen.

2. Fråga om en ansökan om tillgodoräknande kan avslås med hänvisning till att den åberopade utbildningen ingått i den behörighetsgivande utbildningen.⁸

"Överklagandenämnden för högskolan konstaterar inledningsvis att reglerna om tillgodoräknande i högskoleförordningen innebär att lärosätet alltid ska pröva en ansökan från en student om tillgodoräknande av tidigare utbildning eller verksamhet. Något utrymme för att avslå en ansökan om tillgodoräknande med hänvisning till generella ställningstaganden av lärosätet eller lokala regler finns inte i lagstiftningen. Att en kurs ingått i den behörighetsgivande utbildningen är i sig inte heller ett skäl för att avstå från att pröva ansökan om tillgodoräknande. En individuell prövning av en students kunskaper och färdigheter i förhållande till den utbildning som studenten önskar få tillgodoräkna sig ska således alltid göras."

3. Fråga om kurser från en underliggande utländsk examen kan räknas med i en examen på avancerad nivå.⁹

"Överklagandenämnden konstaterar att det i högskoleförordningen inte finns något hinder för att ta med kurser från en examen på grundnivå i en examen på avancerad nivå. Inte heller finns det något hinder i förordningen att tillgodoräkna kurser från en behörighetsgivande examen till en examen på avancerad nivå."

4. Fråga om ett examensarbete som ingått i den behörighetsgivande examen kan ingå i en examen på avancerad nivå.¹⁰

"Frågan Överklagandenämnden har att ta ställning till i detta ärende är om en kurs som ingått i en tidigare examen på grundnivå kan ingå i en examen på avancerad nivå. Överklagandenämnden

⁸ Reg.nr 241-1377-18

⁹ Reg.nr 243-1171-20

¹⁰ Reg.nr 243-300-17

kan konstatera att det i högskoleförordningen inte ställs upp något hinder för att en kurs som ingått i en examen på grundnivå även kan ingå i en examen på avancerad nivå. Inte heller har Örebro universitet i sina lokala föreskrifter ställt upp något sådant hinder. Örebro universitet har därför saknat rättsligt stöd för att avslå AAs ansökan om examen på denna grund¹¹."

Avslutande ord

Ansökan om tillgodoräknande respektive examen ställs till ett enskilt lärosäte (om det inte rör sig om en gemensam examen). Lärosätet har att pröva ansökan mot de nationella och eventuella lokala regler som finns. Detta oavsett vad som prövats vid andra, eller det egna lärosätet tidigare. Ett beslut om avslag på ansökan kan överklagas till ÖNH vilket ger studenten möjlighet att få prövat om lärosätet följt de nationella reglerna respektive haft utrymme att besluta om lokala regler.

Av texten ovan, som utgår från av ÖNH beslutade ärenden, framgår att

- lärosätet måste pröva om en oavslutad kurs är tydligt definierbar eller ej i samband med handläggning av examensansökan
- kurser i vissa fall kan ingå i flera examina, även på olika nivåer
- lärosätet kan reglera hur många poäng som måste vara nya/utbytta för att utfärda samma examen igen¹² respektive antal poäng på grundnivå som kan ingå i en examen på avancerad nivå
- *slutfört sin utbildning* kan, men måste inte, betyda *gjort sista prov*

¹¹ SUHF konstaterar att ÖNH i sitt avgörande 243-173-25 (som redogörs för ovan under 1.) fastslår att ett lärosäte inte har bemyndigande att införa sådana regler.

¹² Avgörandet är från 2003, frågan har inte prövats sedan dess.

Rekommendation om lärosätenas utbud av kurser för meritering inom professionsprogrammet

Rekommendation om lärosätenas utbud av kurser för meritering inom professionsprogrammet har fastställts av SUHF:s styrelse den 20 januari 2026.

Inledning och uppdrag

Under våren 2025 beslutade regeringen om en förordning om ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SFS 2025:280) som gäller från 1 september 2025. Sveriges universitets- och högskoleförbund (SUHF) inrättade samtidigt en Nationell Arena för Samverkan för Professionsprogrammet (NASP) med uppdrag att företräda högskolesektorns lärosäten¹. NASP:s ansvarsområde omfattar samverkan mellan lärosätena och samordning i frågor som rör lärares (i alla skolformer inklusive förskolan) och rektorers kompetensutveckling inom professionsprogrammet. Samverkan avser kompetensutvecklingsinsatser som ingår i lärosätenas reguljära utbud av kurser och uppdragsutbildningar samt Skolverkets uppdragsutbildningar. NASP arbetar på SUHF:s uppdrag med att ta fram rekommendationer som kan utgöra ett stöd för lärosätenas utbud och framtagande av kurser för kompetensutveckling och meritering inom ramen för professionsprogrammet.² Detta arbete kompletterar insatser från andra aktörer, så som Skolverket och Skolverkets rådgivande organ, Rådet för professioner i skolväsendet.

Rekommendationen avser att

- bidra till en gemensam tolkning av Förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SFS 2025:280), med särskilt avseende på vad som avses med meriterande utbildning enligt 5§, och därmed
- skapa förutsättningar för att den kompetensutveckling som lyfts fram som meriterande av lärosätena också kommer att räknas som meriterande i Skolverkets bedömningar.

¹ NASPs webbsida: <https://suhf.se/arbetsgrupper/nasp-en-nationell-arena-for-samverkan-for-professionsprogrammet/>

² Föreliggande rekommendation vilar på gällande beslut och förordningar om det nationella professionsprogrammet för rektorer, lärare och förskollärare och kan således komma att revideras.

Professionsprogrammets syfte och bakgrund

Professionsprogrammets syfte är att ge verksamma förskollärare och lärare möjlighet till kompetensutveckling som såväl svarar mot verksamhetens behov som den individuella lärarens bedömning av vilken kompetens som är önskvärd att utveckla vidare. Genom samtliga förarbeten betonas det tydligt att syftet med den kompetensutveckling och meritering som erkänns inom ramen för professionsprogrammet i förlängningen ska åstadkomma stärkta förutsättningar för barns och elevers lärande och utveckling (vilket täcker in både kunskapsuppdraget och det bredare värdegrunds- och demokratiuppdraget).

Förarbeten, förordningar och föreskrifter som har publicerats är

- Med undervisningsskicklighet i centrum (SOU 2018:17),
- Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (U2021/03373),
- Regeringsuppdrag till Skolverket om ett nationellt professionsprogram (U2022/02319),
- Skolverkets redovisning av uppdrag om ett nationellt professionsprogram (2024:1474),
- Förordning om ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SOU 2025:280),
- Skolverkets föreskrifter om meritering inom det nationella meriteringssystemet för legitimerade lärare och legitimerade förskollärare (SKOLFS 2025:431).

Därutöver bör nämnas det som föreskrivs gällande det nationella professionsprogrammet samt skolhuvudmans ansvar enligt Skollagen (SFS 2010:800) i dess 2. kap. Huvudmän och ansvarsfördelning och 34§.

Rekommendationer för utbudet av kompetensutveckling

I Förordning om nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SFS 2025:280), anges i 5§ sex områden av relevans för den meriterande kompetensutvecklingen: ämnesstudier, ämnesdidaktik, kognitionsvetenskap, förskolepedagogik, specialpedagogik och ledarskap.

Meriterande utbildning inom professionsprogrammet har ett innehåll som anknyter till något eller flera av dessa områden. Kurser och utbildningar som ingår i dessa sex områden utgör idag Skolverkets definierade kategori B. Lärosätena kan identifiera och utveckla kurser inom kategori B som är centrala för den meriterande kompetensutvecklingen inom professionsprogrammet och samlat informera om detta utbud. I kurser som lärosätena lyfter fram, rekommenderar SUHF att relevansen för undervisning eller (inom området ämnesstudier) ämnesfördjupning är tydligt framskriven i kursens mål. SUHF rekommenderar vidare kurser och utbildningar med relevans för undervisning i bred bemärkelse, som bidrar till barns och elevers lärande och utveckling också på ett övergripande plan.

Nedan kommenteras meriterande utbildning inom de sex områden som anges i 5§. Syftet är att stödja lärosäten i att välja kurser som kan lyftas fram som meriterande inom professionsprogrammet. SUHF är medvetet om att områdenas definitioner fortfarande diskuteras, och ser kommentarerna som ett sätt att avgränsa helheten snarare än gränserna mellan områdena. De ska också hjälpa lärosätena att identifiera professionsprogrammets kärna och utgå från den i sina prioriteringar.

Den meriterande kompetensutvecklingen bör vila på en, för läraren, sammanhängande plan för breddad eller fördjupad kompetens. Lärosäten bör bidra till att åskådliggöra möjliga breddande eller fördjupande progressionslinjer genom tydlig information om och balansering av sitt utbud, kompletterat av studievägledning. Kurser inom professionsprogrammet kan med fördel även bidra till lärares akademiska meritering i termer av högre examina vilket även det bör åskådliggöras av lärosätena och i samband med studievägledning.

SUHF rekommenderar att *huvudområdesklassificering* ges mindre eller ingen betydelse för att bedöma kursers relevans. Fokus behöver i stället ligga på kursernas innehåll, som det skrivs fram i kursplanernas mål och innehåll. Några av de sex områdena som lyfts fram i 5§ utgör benämning på befintliga huvudområden vid många lärosäten. Men definitionen av huvudområden skiljer sig åt mellan lärosäten, en och samma kurs kan klassificeras under olika huvudområden, beroende på lärosäte. Det är heller inte säkert att hela kursutbudet inom ett utpekat huvudområde är relevant för professionsprogrammets syften. Kursers klassning i huvudområde är dock av relevans för planering av studier för att kunna nå en examen på avancerad nivå.

Det är också väsentligt att lärare med långt avstånd till lärosätesorter får tillgång till kurser med relevans för professionsprogrammet. Samarbete mellan lärosäten förordas, särskilt regionalt, liksom dialog och samverkan med skolhuvudmän i geografisk närhet.

De sex områdena enligt 5§

1. *Utbildning som omfattar ämnesstudier* avser studier för fördjupning eller breddning av kunskaper om undervisningsinnehåll i bred bemärkelse. Ämnesstudier kan anknyta till kurs-, ämnes-, respektive läroplaners kunskapsinnehåll, inklusive tematiskt innehåll som exempelvis litteracitet, språk- och kunskapsutveckling, hållbarhet, demokrati och estetiska läroprocesser.

Eftersom lärare kan välja att inom professionsprogrammet fördjupa sig i ämnen där de redan är behöriga eller att bredda sig till ämnen där de ännu inte är behöriga, är SUHF:s rekommendation att lärosätena intar ett inkluderande förhållningssätt till vilka ämnesstudier som erbjuds inom ramen för professionsprogrammet. Även innehåll utanför aktuella kurs- och ämnesplaner från skolverksamheten kan vara relevant för undervisningens kvalitet och aktualitet, inte minst eftersom kunskapsläget inom olika ämnen förändras över tid. SUHF rekommenderar lärosätena att i framtida kursutbud ta hänsyn till examensordningens krav för att få behörighet.

2. *Utbildning inom ämnesdidaktik* har en överlappande och integrerad koppling till ämnesstudier. Ämnesdidaktiken tematiserar särskilt undervisningens förutsättningar genom frågor om undervisningsinnehåll och urval av detta, undervisningens genomförande och konkreta organisering samt uppföljning av undervisning genom till exempel bedömning. Ämnesdidaktik handlar även om att se ämnet och undervisningen i ett historiskt och samhällsligt kunskaps-sammanhang. Även olika barn- och elevgruppers förutsättningar i relation till deras lärande och utveckling i olika ämnen kan ingå här, liksom strategier att adressera likvärdighet för olika grupper i undervisningen. Här ingår också utbildning inom yrkesdidaktik med dess specifika förutsättningar som exempelvis yrkessocialisation och nära samarbete mellan skola och arbetsliv. Till utbildning i ämnesdidaktik räknas även det fritidspedagogiska området med dess förutsättningar och innehållsliga villkor för att

skapa en utvecklande, stimulerande och meningsfull fritid utifrån elevers behov, intressen och erfarenheter i relation till ett didaktiskt perspektiv.

3. *Utbildning i kognitionsvetenskap* inbegriper kursinnehåll om förutsättningar för minnet samt hur kunskaper utvecklas, liksom framgångsrika strategier för läraren i skola och förskola att organisera aktiviteter och undervisning med utgångspunkt i elevers kognitiva förutsättningar. Det omfattar även konsekvenser av och förutsättningar för olika typer av verktyg och sätt att organisera undervisningen, så som digitala verktyg samt val och kombinationer av olika modaliteter. Kognitionsvetenskap med relevans för undervisning behandlar delvis liknande frågor som ämnesdidaktiken, utifrån att olika kunskapsammanslagningar och kunskapsformer ger olika förutsättningar för undervisning, lärande och utveckling.

4. *Utbildning i ledarskap* omfattar innehåll om tillämpat ledarskap i undervisning i skola och förskola. Här ingår kursinnehåll om ledarskap och kommunikation i undervisningssituationer som skapar trygga lärandemiljöer och främjar barns och elevers delaktighet. I innehållet ingår även ledarskap för att hantera undervisningsinnehåll som kan uppfattas som kontroversiella samt strategier för konflikthantering. Utbildning i ledarskap innefattar även kurser som stödjer utövande av ledarskap i kollegiala sammanhang, exempelvis i handledning av lärarstudenter eller som mentor för nyexaminerade lärare. Det innefattar även kursinnehåll som syftar till att utveckla kompetenser för att i kollegiala sammanhang leda undervisnings- och verksamhetsutvecklande processer i bred bemärkelse. Kurser med innehåll som ger förståelse för vad uppdraget som skolledare kan innebära ingår också.

5. *Förskolepedagogisk utbildning* inbegriper ett brett och tematiskt område av relevans för undervisningens förutsättningar i förskolan. Därmed kan förskolepedagogik kopplas till kunskapsinnehåll relaterat till olika ämnen men också tvärvetenskap, ämnesdidaktiska frågor och ledarskap utifrån att omsorg, lekpedagogik och fostran är integrerat i lärandet. Förskolans samhällsuppdrag och värdegrund, liksom kunskaper om barns lärande och utveckling, är grundläggande förutsättningar för förskolepedagogik. Förskolepedagogik innefattar reflektion kring organisation av barns lärandemiljöer, såväl i relation till barngruppen som i relation mellan barnet och förskolläraren. Praktiska och estetiska lärprocesser ingår i förskolepedagogik, liksom hållbar utveckling och barns rättigheter. Förskolepedagogik överlappar mot de flesta övriga områden.

6. *Utbildning inom specialpedagogik* omfattar kursinnehåll som möjliggör fördjupade kunskaper som stöd för pedagogiska val i relation till elever (barn, unga och vuxna) med varierande förutsättningar och behov, inklusive specifika funktionsnedsättningar. Innehållet i kurserna omfattar även utveckling av förmåga att analysera risksituationer för elever i relation till deras varierade förutsättningar samt förebygga att sådana risker uppstår. Specialpedagogik innefattar också kurser med innehåll för verksamhetsutveckling med samverkan och inkluderande arbetssätt som kan främja alla barns och elevers lärande och utveckling.

Avslutande kommentarer och vägledning

Med utgångspunkt i områdena från §5, exemplifieras i *Bilaga 1 Vägledning*, hur kurser kan knytas till respektive område. Att en kurs exemplifieras under ett område, utesluter inte att den också kan

inrymmas inom andra. Urvalet av kurser är inte ett systematiskt urval av existerande eller möjliga kurser, utan ska förstås som illustrativa exempel som intressanta för professionsprogrammet. Urvalet och tolkningen är gjord av NASP-gruppen. Antalet exempel är avvägt för att belysa hur element inom respektive område tydligt kan komma till uttryck i kursbeskrivningar eller i andra delar av kursplaner och speglar inte volymen på tillgängligt utbud. Kommentarererna kring respektive exempel syftar till att konkret visa på hur beskrivningarna kan kopplas till områdena genom dess olika delar. För samtliga exempel har ett urvalskriterium varit att beskrivningen visar att kursen på ett tydligt sätt bidrar med kunskaper av relevans för undervisningen. Kurser där ämneskunskaper breddas eller fördjupas är också relevanta, även om kursplanen inte innehåller något omnämnande av koppling till undervisning i skolan. SUHF har dock valt att inte exemplifiera kurser inom detta område. Liksom rekommendationerna kan urvalet av kursexempel i Bilaga 1 komma att revideras.

Det nationella professionsprogrammet skapas och utvecklas tillsammans av landets lärosäten i nära samråd med Skolverket. För den meriterande utbildningen inom professionsprogrammet, vilken denna rekommendation handlar om, har lärosätena ett ansvar att besluta, lyfta fram och informera om kurser som de ser som relevanta kopplat till förskollärary- och lärarprofessionens utveckling och därmed stärka förutsättningarna för barns och elevers lärande och utveckling. Rekommendationerna saknar vägledning avseende kurser som inte kommer att bedömas som meriterande då det är Skolverket som har i uppdrag att fatta dessa beslut. De rekommendationer som ges i detta dokument vägleder lärosätenas arbete och avser skapa förutsättningar för samverkan mellan lärosätena för utbud och framtagande av kurser för meritering inom ramen för professionsprogrammet.

Bilaga 1.

Denna bilaga till Rekommendation om lärosätenas utbud av kurser för meritering inom professionsprogrammet (SUHF REK 2026:2) är en vägledning med exempel på existerande kurser vid olika lärosäten inom de olika områden för kompetensutveckling som specificeras i förordning om ett nationellt professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare (SFS 2025:280): ämnesstudier, ämnesdidaktik, kognitionsvetenskap, förskolepedagogik, specialpedagogik och ledarskap. Exempel ges på några kurser i förhållande till varje område. Exempelen är hämtade från existerande kursplaner, men i förkortad form och utan att lärosäte anges. Syftet är att exemplen ska illustrera sådana aspekter av kurserna som gör att de kan kopplas till olika områden. Exempel tas endast upp under en rubrik, men kan i vissa fall knytas till flera områden. Exempel på kurser som ej bedöms relevanta för meritering saknas då det är Skolverket som har i uppdrag att fatta dessa beslut. Generellt gäller att kurser utan koppling till lärande och undervisning och utan anknytning till läroplaners kunskapsinnehåll, eller kurser med praktikrelaterad ansats som riktas mot andra områden än skola eller förskola inte rekommenderas. Vägledningen kan komma att uppdateras med fler och/eller andra exempel.

A. Exempel på utbildning som omfattar ämnesstudier

Kursexemplen är valda för att illustrera det som i rekommendationerna beskrivs som fördjupning eller breddning av kunskaper med hjälp av tematiskt innehåll, samt ämnesstudier som anknyter till läroplaners kunskapsinnehåll.

1. Exempelkurs: Att undervisa samhällsperspektiv på artificiell intelligens.

”Kursen fokuserar på hur AI påverkar individer och samhälle med syfte av att utveckla grundläggande kunskap, modeller för fördjupad förståelse och undervisningsmetoder som lämpar sig för undervisning på gymnasial nivå. Inom detta ingår kunskaper i hur AI system har potential att skapa nya etiska och juridiska utmaningar, och hur AI-system riskerar att reproducera och förstärka befintliga oönskade strukturer. Kursen kommer också att ge kunskaper i hur AI-system kan utveckla och förnya många områden i samhället. I kursen lyfter vi hur dessa positiva och negativa aspekter förutses förändrade sysselsättning och arbete, social interaktion, hälso- och sjukvård, utbildning, digitala klyftor, personuppgifter, miljö och demokrati.”

Ämnet Artificiell intelligens kan ges på gymnasieskolor och inom vuxenutbildningen. Kursen ger lärare som ska undervisa i ämnet möjlighet att fördjupa sina kunskaper. Den kan också tjäna som exempel på ämneskurser av tematisk karaktär som kan ge fördjupad och aktuell kunskap i relation till andra ämnen som läraren undervisar i.

2. Exempelkurs: Introduktion till hållbar utveckling

”I kursen behandlas hållbar utveckling ur ett ekologiskt, ekonomiskt samt socialt perspektiv, med särskilt fokus på ekologiska och etiska frågeställningar. Grundläggande ekologi och mänsklighetens utveckling i förhållande till naturen studeras. Exempel på teman som berörs är materialflöden, energiflöden, kretslopp, ekosystemtjänster, biologisk mångfald, klimatförändringar, vattenförsörjning och energisystem...Social hållbarhet, mångfald och värdegrund liksom globalisering diskuteras. Skolans roll i arbetet med frågor om hållbar utveckling uppmärksammas.”

Kursinnehållet är exempel på ämnesstudier där ett tematiskt kunskapsinnehåll som breddar eller fördjupar lärarens kunskaper fokuseras, vilket sedan kan omsättas i utveckling av det egna undervisningsinnehållet inom olika ämnen.

3. Exempelskurs: Fysik och teknik i förskolan

”I kursen belyses olika delar av fysikens och teknikens områden med relevans för undervisning i förskolan. Som utgångspunkt används experiment och observationer anpassade till förskolans verksamhet. Under kursen diskuteras också hur naturvetenskapliga kunskaper kan användas för att främja en hållbar utveckling. Olika aktiviteter såsom användande av lek, rollspel, sagor, modeller, bilder, och digitala verktyg prövas och diskuteras i relation till hur förskolan kan skapa språkutvecklande miljöer och sammanhang som främjar ett undersökande arbetssätt inom lärområdena fysik och teknik. Student ska därigenom omsätta kunskaper i fysik och teknik till undervisningen på en förskola.”

I beskrivningen framträder tydligt det ämnesinnehåll som behandlas inom fysiken och teknikens lärområden inom förskolan. Det tydliggörs också att den studerande inom kursens ram kommer ges möjlighet att omsätta ämnesinnehållet i konkret undervisning relevant för egen praktik. Kursen skulle därmed även kunna kategoriseras inom det ämnesdidaktiska eller det förskolepedagogiska området.

B. Exempel på utbildning som omfattar ämnesdidaktik

1. Exempelskurs: Grammatikdidaktik för svenskämnet

”Kursen omfattar olika perspektiv på grammatik och grammatikdidaktik genom att först ta upp det aktuella forskningsfältet, därefter ge begrepp och modeller för analys och undervisning, samt genom att slutligen syntetisera detta med studentens egen undervisning. Kursen tar ett naturligt avstamp i frågan om varför grammatiken ska ta plats i undervisningen och om hur man som svensklärare kan motivera ett grammatikinnehåll för eleverna. Kursen fokuserar även på hur en svensklärare kan utveckla och tillämpa sin kunskap om grammatiska analysredskap, grammatikdidaktik och undervisningsmetoder.”

Kursbeskrivningen lyfter fram ett specifikt undervisningsinnehåll och hur det kan tillämpas i undervisningssituationen, vilket motiverar kursens relevans för det ämnesdidaktiska området.

2. Exempelskurs: Bedömning för och av lärande i skolämnet idrott och hälsa

”Kursens innehåll omfattar pedagogisk planering genom ett instruktivt länkande mellan mål, undervisning och bedömning utifrån aktuella styrdokument. Dessutom problematiseras bedömning för och av lärande (formativ och summativ bedömning) och betygssättning i relation till ämnesdidaktisk forskning. Kursens målsättningar är bland annat att redogöra för olika syften med bedömning i ämnet idrott och hälsa, ’planera undervisning som möjliggör en bedömning för och av lärande i ämnet idrott och hälsa, i enlighet med aktuella styrdokument’, samt att ’reflektera kritiskt kring olika didaktiska utmaningar relaterade till bedömning och betygssättning i ämnet idrott och hälsa, med stöd i relevant forskning’.”

Kursbeskrivningen och målen fokuserar ämnesdidaktiskt baserad planering och genomförande av bedömning som uppföljning av undervisning.

3. Exempelkurs: Matematisk problemlösning i skolan

”I kursen introduceras nationell såväl som internationell forskning om hur elever lär matematik och hur undervisningen kan organiseras, genomföras, diskuteras och följas upp. Särskild vikt läggs vid den studerandes egna matematiska förmågor, kunskaper och utvecklandet av ett matematiskt språk. Via matematisk problemlösning ges den studerande möjlighet att skapa matematiska problem samt anpassa, variera och kommunicera matematik på sätt som gör det möjligt för elever att utveckla sina matematiska kunskaper. Tillfälle ges även att ta del av och kritiskt granska elevlösningar av matematiska problem.”

Kursbeskrivningen klargör att kursen behandlar utveckling av undervisningsinnehåll inom ett specifikt ämnesområde, samt anpassning av undervisningsmetoder i förhållande till elevgruppens förutsättningar och lärande.

4. Exempelkurs: Fritidshemspedagogik och utvecklingsarbete – fördjupning

”Kursen syftar till att studenten ska utveckla fördjupade kunskaper inom fritidshemspedagogik och dess tillämpning i professionen. Kursens syftar även till att studenten ska utveckla kunskaper, färdigheter och förhållningssätt som behövs för att bedriva pedagogiskt utvecklingsarbete inom fritidshemmets verksamhet. [...] Kursens lärandemål innefattar bland annat att ’utifrån en fördjupad förståelse för fritidshemspedagogik kunna utveckla metoder för planering och dokumentation för såväl formella som informella lärandemiljöer i syftet att stimulera till elevers utveckling’ samt att ’beskriva och kritiskt reflektera kring undervisningens och det fritidshemspedagogiska utvecklingsarbetets etiska komplexitet och påverkan på elever’.”

I kursbeskrivningen poängteras tillämpning inom fritidshemslärares profession och de kunskaper studenterna ska utveckla genom att gå kursen beskrivs som viktiga för arbetet i fritidshemsverksamheten. Explicita kopplingar till undervisning och elevernas utveckling görs.

C. Exempel på utbildning som omfattar kognitionsvetenskap

1. Exempelkurs: Kognitionsvetenskapliga perspektiv för framgångsrikt lärande

”Kursen introducerar centrala kognitionsvetenskapliga teorier med särskild relevans för skolans undervisning. I kursen presenteras en översikt av hur dessa teorier kan användas för att förstå och förbättra elevers lärandeprocesser. Fokus ligger särskilt på undervisningsmetoder som har stöd i empirisk forskning inom kognitionsvetenskap.”

Kursbeskrivningen poängterar relevansen för undervisning och kopplar explicit de kognitionsvetenskapliga teorier som presenteras till undervisningsmetoder och till elevers lärandeprocesser.

2. Exempelkurs: Barns språk-, läs- och skrivutveckling på specialpedagogiska och kognitionsvetenskapliga grunder

”Kursen behandlar teorier om barns språk-, läs- och skrivutveckling, kognitionsvetenskapliga perspektiv på lärande, perception och språkutveckling, vanliga svårigheter i språk-, läs- och skrivutveckling, specialpedagogiska perspektiv och arbetssätt för att stödja elevers utveckling, lärares roll i att skapa tillgängliga och inkluderande lärmiljöer, observation, kartläggning och

dokumentation av språk-, läs- och skrivutveckling, phonics-baserade och helordsbaserade undervisningsmetoder, digitala och analoga verktyg i språk-, läs- och skrivutveckling.”

Kursbeskrivningen klargör att kursen syftar till att på grundval av det teoretiska innehållet utveckla förmåga att tillämpa strategier och metoder för främjande av språk-, läs- och skrivutveckling med utgångspunkt i elevers olika kognitiva förutsättningar. Kursen skulle alternativt kunna betraktas som relevant inom området specialpedagogik.

3. Exempelkurs: Kognition och lärande ur ett pedagogiskt perspektiv

”Kursen ger en grundläggande introduktion till kognitionsvetenskaplig forskning om lärande, med fokus på både teoretiska perspektiv och empirisk evidens inom området. Den belyser hur kognitiva processer påverkar lärande och förståelse. Särskild vikt läggs vid praktiskt tillämpbara aspekter av kognitionsvetenskaplig forskning. Genom att träna på att omsätta teori till pedagogiska strategier får deltagarna verktyg att utforma lärmiljöer som främjar förståelse, engagemang och långsiktigt lärande.”

Kurspresentationen lyfter fram praktisk tillämpbarhet och omsättandet av kognitionsvetenskapliga teorier till pedagogiska verktyg som stöd för utformande av lärmiljöer.

D. Exempel på utbildning som omfattar förskolepedagogik

1. Exempelkurs: Estetiska uttrycksformer i förskolan, inriktning musik och teater

”Kursen syftar till att ge verktyg för arbete med olika estetiska uttryck i förskola och förskoleklass, med fokus på grundläggande teater- och dramaövningar, kropp, röst, dockspel och instrumentspel samt visuella uttryck som kostym, redskap och rekvisita. Vidare ingår didaktiska moment i att planera, genomföra och reflektera över skapande verksamhet med barn i förskola och förskoleklass samt använda estetiska uttryck i samverkan.”

Kursen ger förskollärare både fördjupade och breddade kunskaper inom det estetiska området. Kursbeskrivningen synliggör att de studerande även kommer att omsätta kunskaperna om estetiska uttrycksformer i planering och genomförande av förskoleundervisning.

2. Exempelkurs: Flerspråkighet i förskolan

”Kursen behandlar tvåspråkig utveckling, andraspråksinläring och språksocialisation med fokus på flerspråkiga barn i förskolan. Kursen behandlar även didaktiska perspektiv på språk-, litteracitets- och kunskapsutveckling i förhållande till förskolans verksamhet”. Kursen behandlar även olika analysinstrument och sätt för att utvärdera, dokumentera och följa upp flerspråkiga barns språk- och kunskapsutveckling.

Kursbeskrivningen fokuserar didaktiska perspektiv på språkutvecklande undervisning i förskolan, liksom verktyg för utvärdering och uppföljning av detta.

3. Exempelkurs: Lekresponsivitet och lekresponsiv undervisning

”Lekresponsiv undervisning introduceras som arena för barns rättigheter och möjligheter till lärande och utveckling, individuellt och i grupp, samt som grund för tillämpning av teori i praktik. Kommunikationen mellan barn och vuxna, samt relationen mellan lek och undervisning studeras, analyseras och diskuteras genom att knyta kursinnehåll till professionsutövning.”

Kursen ger förskollärare fördjupade och breddade kunskaper inom relationen mellan lek och undervisning samt kommunikation mellan barn och vuxna.

E. Exempel på utbildning som omfattar specialpedagogik

1. Exempelskurs: Specialpedagogiska utmaningar i en skola för alla

”Kursen behandlar för professionen specifika verksamheter som har ansvar för alla barns respektive elevers utveckling och lärande, med särskilt ansvar för barn och elever i behov av särskilt stöd. Barns och elevers delaktighet och inflytande diskuteras i relation till nationella och internationella styrdokument. Kursen ger fördjupade kunskaper i hur lärare kan identifiera specialpedagogiska behov, inklusive neuropsykiatriska svårigheter, för att i samverkan med andra anpassa undervisningen. Specialpedagogiska insatser relateras till vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet samt etiska aspekter. Med utgångspunkt i specialpedagogik som tvärvetenskap belyser kursen såväl historiska synsätt på specialpedagogiska insatser som dagens undervisning, till exempel i digitala miljöer.”

Kursbeskrivningen innefattar tillvägagångssätt för bedömning av elevers behov samt utveckling och anpassning av undervisning.

2. Exempelskurs: Specialpedagogik för ämnesundervisning

”Kursen behandlar läraruppgifterna med särskilt fokus på specialpedagogiska perspektiv och specialpedagogisk organisering i skolverksamheter. Utgångspunkten är att förstå hur stödstrukturer, som formas av sociala, språkliga och materiella resurser, möjliggör och begränsar både lärares undervisning, ledarskap och elevers lärande. Kursen fokuserar på att identifiera och analysera dessa stödstrukturer. Med stöd i samarbete och professionell reflektion utvecklar studenten strategier för att skapa inkluderande och tillgängliga lärandemiljöer. Studenterna arbetar med att undersöka hur resurser samverkar i olika undervisningssituationer och hur de påverkar elevers delaktighet, utveckling och identitetsskapande. Kursen ger en introduktion till funktionsnedsättningar, inbegripet neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och hur dessa kan beaktas i utformningen av lärandemiljöer.”

I kursbeskrivningen är det specialpedagogiska kunskapsområdet tydligt kopplat till lärares pedagogiska val i undervisningssituationer beroende på elevers förutsättningar.

3. Exempelskurs: Specialpedagogik i pedagogiska verksamheter

”I den här kursen introduceras det specialpedagogiska fältet. Centrala begrepp inom området, exempelvis extra anpassningar och särskilt stöd, inkludering, tillgängliga lärmiljöer samt en skola för alla diskuteras med hjälp av relevanta specialpedagogiska perspektiv. Under kursen ges kunskaper om elevers olika förutsättningar för lärande samt betydelsen av organisering av lärmiljöer för att möta elevers behov. Dessutom behandlas hur pedagoger kan bemöta elever och deras vårdnadshavare samt hur skolan kan arbeta för att ge stöd och stimulans när olika svårigheter utgör ett hinder för elevernas lärande. Grupprocesser och grupphandledning behandlas och vidare introduceras orsaker till konflikters uppkomst. Strategier för att hantera dessa konflikter bearbetas och lärarens roll i skapandet av goda sociala relationer uppmärksammas. I kursen ingår även röst- och tal.”

Kursbeskrivningen synliggör kunskap om det specialpedagogiska fältet, och hur detta kan tillämpas i pedagogisk praktik exempelvis vid bemötande av elever och vårdnadshavare, i tillämpning av samtalsmetodiska färdigheter samt strategier för konflikthantering.

F. Exempel på utbildning som omfattar ledarskap

1. Exempelkurs: Lärarledarskap i förskola och skola

”Kursen riktar sig till förskollärare och lärare som innehar uppdrag där de förväntas leda andra lärare, exempelvis förstelärare, processledare, ämneslagsledare, arbetslagledare. Utbildningen syftar till att deltagarna via aktuell forskning och beprövad erfarenhet stärker sina kunskaper och färdigheter att leda utvecklings- och förbättringsprocesser i förskola och skola. I kursen behandlas teorier och forskning om ledarskap, förbättringsprocesser och professionellt lärande. Kursen tar även upp och problematiserar lärarledarskapets möjligheter och utmaningar.”

Kursen riktar sig till en målgrupp som innehar uppdrag som ledare samt syftar till att stärka målgruppens kunskaper och färdigheter i ledarskap för kollegiala sammanhang.

2. Exempelkurs: Kommunikation och ledarskap för lärande

”Efter avslutad kurs skall den studerande kunna redogöra för kommunikationens betydelse och funktion i lärandesammanhang, reflektera kring frågor som rör lärarrollen och retorik för lärande, diskutera förutsättningar och strategier för lärares ledarskap i klassrummet och relatera teoretiska kunskaper kring kommunikation och ledarskap till lärares praktiska arbete.”

Kursen fokuserar kommunikationens betydelse i ledningen av lärandemiljöer och undervisningssituationer.

3. Exempelkurs: Pedagogiskt ledarskap: Lärarkroppen som didaktiskt verktyg

”Kursen ger dig en fördjupad förståelse för hur kropp, sinne och rumslighet kan fungera som didaktiska verktyg i det pedagogiska ledarskapet. Genom teoretiska perspektiv från pedagogik, retorik och praktisk kunskap samt genom erfarenhetsbaserade övningar och kollegial reflektion utvecklar du din förmåga att skapa ett inkluderande och lärandefrämjande undervisningsklimat.”

Denna kurs ger läraren möjligheter att genom praktiska övningar på teoretisk grund utveckla sitt ledarskap genom att använda sig av rummets förutsättningar och kroppsliga uttryck.

4. Exempelkurs: Skolutvecklande lärarledarskap och systematiskt kvalitetsarbete

”Utbildningen syftar till att deltagarna via aktuell forskning och beprövad erfarenhet stärker sina kunskaper och färdigheter att leda kapacitetsbyggande processer och utvecklingsarbeten i sin verksamhet. I kursen behandlas teorier och forskning om lärarledarskap, systematiskt kvalitetsarbete och kollegialt lärande. Detta innehåll behandlas i nära anknytning till kursdeltagarnas erfarenheter, dilemman och frågor hämtade från den egna skolpraktiken.”

Kursbeskrivningen fokuserar lärares ledarskap i kollegiala sammanhang med verksamhetsutvecklande syften.

5. Exempelkurs: Ledarskap och gruppdynamik för personal på fritidshem och i skola

”Kursen bygger på erfarenhetsbaserat lärande och vänder sig till studenter med erfarenheter från fritidshem och skola. Dessa erfarenheter utgör en del av arbetsmaterialet. [...] Begrepp och teorier om ledarskap, konflikthantering, gruppdynamik och makt tillämpas i relation till erfarenheter och för att utveckla strategier inom skolans och fritidshemmets verksamhet.”

Kursbeskrivningen visar att ledarskap i kursens innehåll är direkt kopplat till utvecklande av strategier för professionspraktik inom fritidshem och skola.